

L'ESQUELLA

DE LA TORRATXA

Núm. 1838 ————— Any XXXVI
BARCELONA, 20 DE MARÇ DE 1914

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT
10 cèntims ————— Atrassats: 20

BAA
1914

REFINAMENT

— Què és lo que t'agrada més, de l'art del toreig, Ignasi?
— A mi?... Una cosa que la gent no sab apreciar: la "tienta del ganado".

L'infecció

LES ciutats, com els individus, sofreixen de malures infeccioses; les ciutats, com els individus, tenen els séus *micrococcus*, el séu bacil·le d'Eberth, el séu *spirillus* i la seva ronya; les ciutats, com els individus, passen passes més o menys malignes; les ciutats, com els individus, s'enfebren, es congestionen, deliren, tenen supuracions, diarrees, inflors i rosecs perniciosos, i anèmies consecutives de mal curar.

Barcelona acaba de passar per una *fenomenitis* aguda veritablement perillosa. Debilitada encara per la darrera epidèmia electoral, quan els séus *leucocytes*—persones sensates—estaven encara lassos de la lluita, ens entren en nostre sistema circulatori dos terribles exemplars d'aqueix *homo-virgula*, açot d'Espanya, i ja'ns teniu altra volta convulsionats i delirants.

A casa nostra, on existeix la predisposició hereditària, un *Gallito* i un *Belmonte*, amb un *Cocherito* per torna, tenen prou virulència per a dur-nos en massa, formant un allau imponent, a les portes... de les «Arenas», per no dir de la bogeria.

Qui no ha vist Barcelona, en aqueixa crisi tauròfila, no ha vist res tan indignament còmic.

Primer, aquelles *taquillas* del «Principal», on acudien els fanàtics de la festa espanyola en processó inacabable, guardant son torn impertèrrits, de nit i de dia, al caire de les aceres. Cua tràgica, formada d'infelços dependents, amb bruses, que anaven a comprar el ticket pel séu principal, dalint-se i enaigant-se, envejant, quasi plorosos, la sort del burgès a qui servien, pel goig del qual se'ls hi trencaven les carnes i els hi rodava el cap; cua enorme com una guerrilla d'incurables al peu d'una font miraculosa, composta de vagabonds amb cares patibolàries, esperançats pel guany d'una revenda; de noies de tristíssims colors i de pobre indumentària que esperaven ésser rellevades per a tornar a l'ombra de la luxosa mancebia a fer d'escarraç; d'insignificants afemellats que duïen els diners justos per a comprar tota una tarde d'entusiasme a tot un prostíbol; dels darrers servidors de cases bones, aquells que renten i espolsen les carretelles i es queden en terra; dels míseros recaders dels *tenorios* a preu mòdic que'ls enviaven a comprar dues contrabarreres per a obsequiar a l'amistançada; d'obrers il·lusos que afegien al valor d'una entrada de sol la perdua d'un jornal, i, finalment, de monomaniacs sàdics que dejunaven el goig de la festa pròxima.

Era allò una corrúa de centinelles d'un exèrcit trist, posat al servei d'un engrescament salvatge, del qual participaven totes les classes socials.

Més tard, quan foren escurades aquelles *taquillas*, el furor de veure els fenòmens del toreig, acoblava a l'entorn dels revedors més o menys clandestins, una multitud que no regatejava. Aqueixes subastes de tickets interrompien la circulació de les vies més amples.

El dia abans de la cursa, ningú, al trobar-vos, us preguntava pel vostre benestar; tothom us dirigia idèntica

salutació: «Ja teniu entrada?». I allí, en front dels cartells detestablement carrinclons, els que no'n tenien, o no la podien comprar, es consolaven en una contemplació fervorosa de l'anunci, abundós en atributs i colorines.

Va haver-hi fondes que servien menús amb localitats taurines, que abessagaren abans per a acreditar les viandes de l'establiment. Malició que alguns que així les adquirien degueren tenir que acudir als purgants, i que la festa patriòtica es convertí, per ells, en un calvari d'evacuacions i de dolors de ventre.

Mes, què hi fa?... Un deliri agut s'apoderà dels barcelonins. A l'hora de començar la festa nacional, desde la fonda on s'hostatjaven els valents torejadors fins a no sé quina inversemblable distancia, era un cordó atapeït de badocs. Veure'ls passar, asseguts i mudats, en el séu carruatge descobert, vestits de seda i or, orgullosos de la seva valentia, mirant com mascles d'una raça mascle per als quals els homes són covards eunucs i les dones esclaves desdenyables; veure'ls i imaginar-se'ls en plena brega heroica, ja que la fatalitat no permetia altra cosa, heus-aquí el desig d'aquella gernació endiumenjada.

La Gran-via es congestionà de carruatges i d'aficionats que anaven a peu. Fins a entrada de fosc, acabada la cursa, la ciutat pareixia exangue, morta. Sols si alguns dels vells, que sobrevisqueren a la febre *amarilla*, ho haguessin vist, podien haver trobat un terme de comparació.

Pels que no'ns interessava l'espectacle fou, aquell dia, un dia de martiri. En l'ambient surava aqueix flamenquisme català, que és tan terriblement insoportable com unes castanyoles en mans d'un frare de la Trapa. L'indiferència de l'estòic, mantinguda pel *Belmonte* i el *Gallito*, de la mateixa manera que pels habitants de Mars, no era respectada per ningú. El veí de plataforma tramviària us parlava d'ells i exigia que'ls encensessiu o que'ls censurassiu. El company literat volia que devinguessiu tolerant per un sol cop, o que filosofessiu junts, sobre aqueixa malura espanyolista. I després de cada salutació i de cada encaixada, per freda i complimentosa que fos, teníeu que soportar un comentari, o una frase al·lusiva, o una insidiosa observació, per a fer-vos claudicar de vostres propòsits abstencionistes. O aillar-vos en un reonet de casa, o posar-vos una vena als ulls, una altra a les orelles i una altra a la boca, o per un lloc o altre teníeu d'heure un tast d'aquella mefítica atmòsfera torera.

Sols d'atravessar la plaça de Santa Agna, lloc que jo creia ignocent de tota complicitat en el succés tauròfil, vaig tenir que presenciar la caiguda d'un picador. El cavall, de potes tremoloses, caquètic, havia defallit a tres kilòmetres del circ, en un horrible pressentiment de les seves tripes vuides, menaçades. Els transeunts ajudaren a muntar de bell nou al picador, gras, amb galtes de bórratxo; el cavall marxà, decantat i insegur, i aquella noble bestia posà tocs de mel·langia per tota la santa tarde, en el meu esperit avesat a les crueltats de tota mena.

A darrera hora, quan l'atzar va portar-me al mig de la corrent humana que retornava de les «Arenas» i de per tots indrets arribaven als meus oïts paraules i conceptes tècnics de *lidia* i *lidiadors*, vaig cercar refugi en la redacció d'*El Poble Català*.

—Allí—discurría jo—trobaràs la pau, com en un port tancat a la marejada flamenca que t'ha sacudit durant tantes hores.

Ai!, amics meus, una altra il·lusió perduda; allí, l'Iglesias, el dramaturg; l'Alexandre Plana, el crític; en Marius

Aguilar, el subtil; l'Atmetlla, l'equànim; en Reventós, el burleta, i en Bertràn, l'esportifer, pronunciaven també'ls noms del *Gallito* i del *Belmonte*, enredats en una doctrinària conversa.

La *spirocheta pallida* de l'Espanya inculta infestava també aquell reclus, fins avui indemne.

Acatem, una vegada més, els manaments de l'incansable fatalitat.

P. BERTRANA

El nou sentit de "Els Segadors"

Abans, quan a la «Lliga Regionalista», i a l'«Orfeó Català» mateix, estava prohibit cantar *Els Segadors*, perquè an en Cambó li semblaven poc oportunistes, aleshores, tots saviem a qui es dirigien els vibrants anatemes de l'himne patriòtic: als mals polítics madrilenys, a la fera *corrupcia* del centralisme. Ben clar ho demostrava, amb la seva rabiola, don Clodoaldo.

Però, ara, l'intenció ha variat tant com el procediment. Ara els regionalistes, emborratxats de victòria, tornen a cantar-los, *Els Segadors*. Mes ara, quan a l'entonar la primera de les valentes estrofes, diuen:

«Catalunya triomfant»

no pensen amb altre triomf que'l triomf electoral que'ls proporcionaren les dretes coaligades:

I quan diuen:

«Enaarrera aqueixa gent
tan ufana i tan soperba!»

no fiten els ulls menaçadors ni allarguen les lluentines cap al mateix cantó d'abans.

La falç i els ulls, tot, ho dirigeixen ara al «C. N. R.» del carrer de Pelai.

Els Segadors s'han tornat fraticides. Abans eren un cant de guerra nacional; avui són un cant de guerra contra'ls nacionalistes. Avui, pels sagristans de la Plaça de la Cucurulla, don Clodoaldo és don Pere Corominas.

I tot això són resultes de l'inopinada victòria regionalista. Els lligaires volgueren celebrar el triomf amb begudai, posats a beure..., s'han begut fins l'enteniment.

Aparició

Ahir, gloriosa diada de Sant Josep, patró de l'Església, dels fusters, dels casats i dels fabricants de matons, va succeir-me una cosa extraordinària.

Eren les cinc de la tarde. Assegut a la vora del meu balcó—quart pis, amb entressol, pis baix, principal i sense

A "REPRODUCCIONS"

—Has vist, les sufragetes?... Ara's dediquen a espatllar obres artístiques.
—La llàstima és que aquí, que guardem tants bunyols, aquí no'n tinguem cap, de sufrageta.

CRIM SENSACIONAL

—Ja és ben extraordinari això d'una dona que se'n va a trobar un home i, al primer Deu-te-guard, li clava set tiros!...
—Oh, i vés a saber si el revòlver no més era de sis...

ascensor, però amb una vista magnífica—me disposava jo a encendre un cigarret dels que l'Arrendataria destina a l'envenenament de la seva clientela, quan, tot de cop, sento que una mà tecleteja sobre'ls vidres, per la part de fora.

Alço el cap i, què veig?... Una donzella, bella com un somni d'amor, coronada de lliris blancs i adornada amb ales de papallona, estava al balcó, somrient-me i pregant-me, amb gentilíssims ademans, que fes el favor d'obrir-la.

Ja ho crec!.. M'aixeco apressuradament, descloc de bat-a-bat les dugues vidrieres i, extasiat davant d'aquella aparició portentosa, me quedo mirant-me-la, parat, mut, sense esma ni per a donar-li el Déu vos guard.

—No'm coneixes?—va dir-me l'hermosa jovincela, plegant les ales amb un gest de suprema distinció:—Soc la Primavera.

—Es possible!... La reina de les flors, la deesa de l'inspiració, la musa de l'alegria?...

—La mateixa.

—I com és que arribes tan aviat?... Jo'm creia que no feies l'entrada fins al vinent dissabte?

—Oficialment, aixís es. Però, per a enterar-me de com estan les coses de per aquí, cada any solc venir d'incògnit dos o tres dies abans de la fetxa que'm pertoca.—

Jo, la veritat, no sabia avenir-me'n. La Primavera, la dolça Primavera a casa meva, honrant-me amb la seva visita i fent-me el do generós de les seves confidències!...

—La meva parada aquí no t'ha de sorprendre—va dir-me-ella, com si endevinés els meus pensaments:—Després de volar algunes hores per damunt de la ciutat, examinant-la en totes direccions, he volgut reposar una mica... i el teu balcó és el primer que he trobat a l'empendre la baixada.

—Molt bé. Ventatges de viure en quart pis.

—Sens dubte. El sol, l'alegria, els aires sanitosos van sempre pels alts. La fosca, els miasmes, l'humor negre solen fer niu en els pisos baixos.

—I bé—vaig dir-li jo llavors, resolt a aprofitar-me de l'ocasió que l'atzar me deparava.—Dius que has recorregut Barcelona... Què t'ha semblat?

—Tan deplorable i tan abandonada com sempre. La vostra ciutat no sab pas treure'n partit de la seva meravellosa situació geogràfica. Si els vostres directors fossin uns altres, com canviaria la sort del cap i casal de Catalunya!... Barcelona, diguin lo que vulguin quatre il·lusos, no és ciutat d'hivern ni és ciutat d'estiu. A l'estiu hi pica massa el sol, i al hivern... ja vàreu veure aqueix janer amb quines nevades va obsequiar-vos.

—¿Què és, doncs, per tu, Barcelona?

—Ciutat de primavera. En aquesta estació, de tenir administradors més hàbils i més destres, Barcelona podria convertir-se en la capital més bonica, més agradable, més atractiva d'Europa. Teniu, per a conseguir-ho, tots els elements. Cel blau, que mai s'emboira, temperatura dolcíssima, jardins esplèndits, muntanyes encantadores, fonts regalades, encontors que recorden el paradís, dones que semblen àngels... ¿Què us falta per a que de tot això en resulti un conjunt equilibrat i harmònic, una ciutat imàn, un centre d'atracció d'universal anomenada?... Què us falta?... Un cap que ho ordeni i aprofiti tot; una autoritat que ho sàpiga fer lluir i brillar amb tota la força dels seus mèrits, fins ara entelats per la vostra incurable dèssidia.

—Vols dir que, poc a poc, no va fent-se ja, això?...

—Cal!... Lo mateix està Barcelona avui que l'any pas-

L'«Orestes» d'«Ifigenia a Taurida»

Josep Claramunt, novell actor català que revela excepcionals condicions per a la tragèdia.

sat quan vaig venir per aquesta època. Carrers bruts, plens de pols, si no ha plogut, i coberts de fang tot just cauen quatre gotes; cloaques que apesten, martiritzant l'olfat i avergonyint l'higiene; avingudes luxoses, tingudes al nivell de míseres carreteres; goços que corren en llibertat, criatures que xisclen i s'apedreguen; homes que reneguen pel gust de renegar; criades que espolsen alfombres al balcó; carros d'escombraries que sembren el *gènero*...

—Primavera, Primavera!...

—No, no; no exagero gens. Ho vaig veure l'any passat, ho he vist enguany i espero seguir veient-ho sempre. I, hi hà que rendir-se a l'evidència, mentres Barcelona no's renti la cara, les mans... i els peus; mentres no's pentini; mentres no's presenti a la vista dels forasters neta i elegant, però neta i elegant de debò, l'*archivo de la cortesia* d'en Cervantes no passarà d'ésser un poble gran... amb uns directors molt petits.—

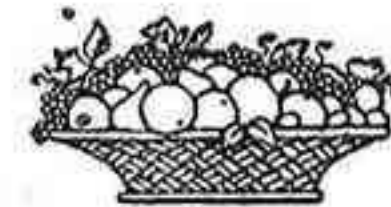
En aquell moment, per l'acera del davant, passaven, eixordant-nos amb el séu esquelloteig estrident, dos o tres remats de cabres.

—Veus?—va dir-me la Primavera, somrient i disposant-se a enlairar-se altre cop:—Un'altra *gracia* de les vostres. A Barcelona, si fossiu gent de bon gust, pels carrers, no n'haurien de deixar circular més que una, d'esquella.

—Quina?

—La de la *Torraxa*.

A. MARCH

Força major

L'escena en un dels nostres restaurants econòmics.

El senyor Pepet, per celebrar el séu sant, s'ha entaulat de cinc ralets el cubert.

Després del plat de carn, un tall de bou, d'un bou que devia ésser parent del clàssic Apis, el senyor Pepet crida al cambrer:

—Noi, vols fer el favor d'un escuradents?

—Va desseguida!—respon el xicot.

Passen dos minuts.

El senyor Pepet comença a impacientar-se, fent anar la llengua d'un cantó a l'altre de dentadura.

—Noi!—torna a cridar amb fermesa.

—Què mana?

—I l'escuradents?

—Ja và, ja!

Cinc minuts més d'espera.

El senyor Pepet, empimpat fins al cap-de-munt:

—Noi!

—Digui.

—Que ve o no ve aquest escuradents?

—Ja ve, ja... Està ocupat ara; el té un altre senyor.

El senyor Pepet, tranquilitzant-se:

—Aixís, home!... Parlant la gent s'entén, al menys!

THIEF

La mona

Es verda, té la cara i les mans negres i uns ulls de color de xocolata; però resplandents com diamants.

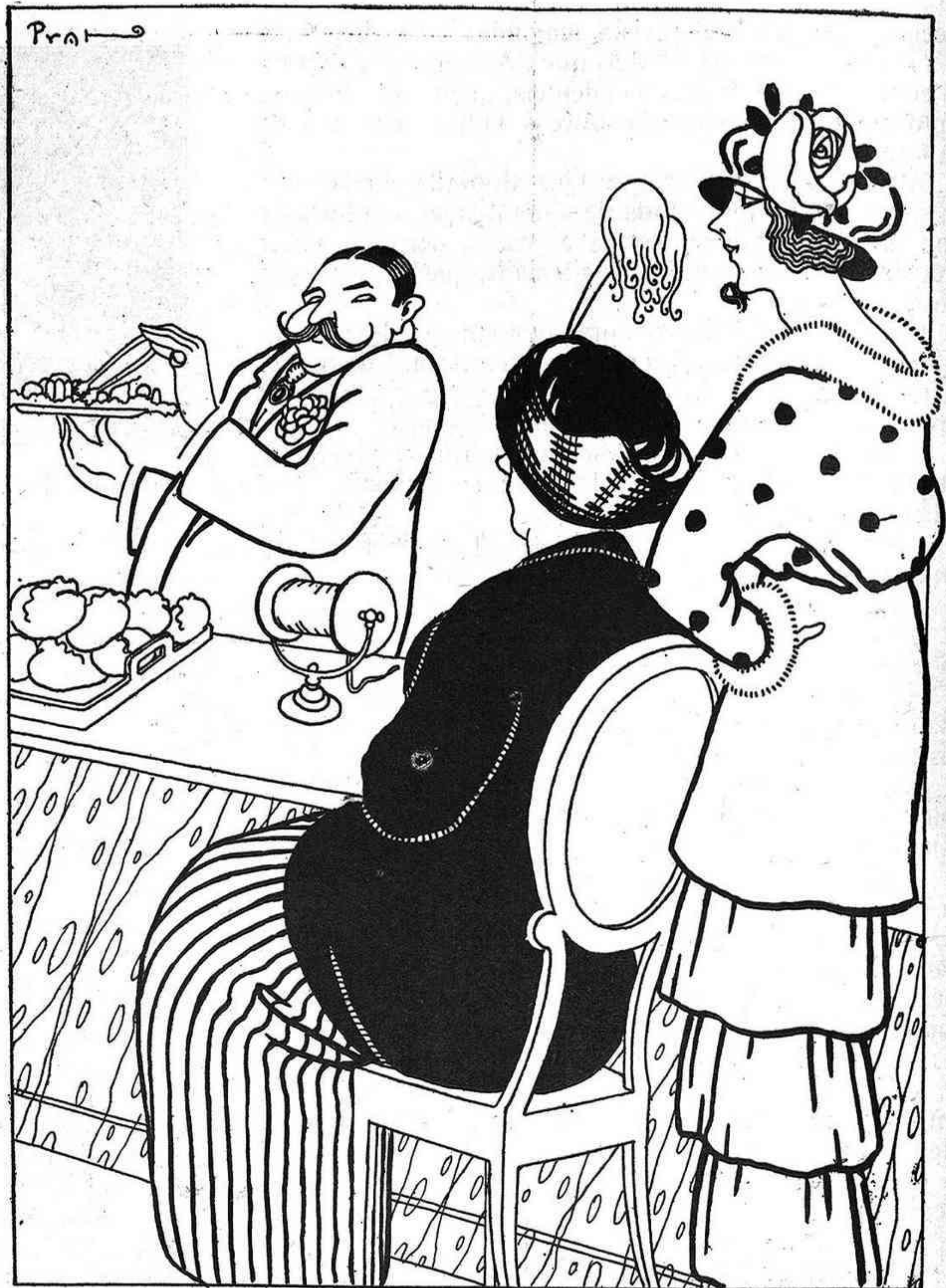
Sembla talment una criatura, i per a més semblar-ho fins té nom de persona; se diu *Juanita*. Es dolenta, entremaliada i rabiosa, però quan n'ha fet una de les seves, sab fer manyaqueries per a que li perdonin la mossegada.

La *Juanita* està sempre lligada amb una cadena subjecta a un cinturó que porta i no's treu ni per dormir.

Amb la cadena la fermen a la barana de la galeria, i allí comet mil facecies, amb gran content d'uns veïns i més gros escandol d'altres. Ella sab tirar terroços i pedres, que extreu dels testos de les flors, an els llogaters de les galeries del costat i del davant; ella s'orina; ella s'entrega a unes fregatel·les en absolut immorals i indecoroses. Quan cau el dia, o fa molt fret, la tanquen dintre; aleshores la lliguen als peus d'una màquina de cusir. Curta, ben curta, perquè, sinó, troba sempre manera de trencar alguna cosa.

Es molt golafre, a mi em plau donar-li avellanes o terroços de sucre. D'una manera ràpida i seguida, n'agafa una amb la mà dreta, una altra amb la mà esquerra, se fica la tercera a la boca, però, a l'ensenyar-li la quarta, s'entrega a la desesperació i a la rabia d'una manera deliciosa.

L'altre dia estava sota la màquina de cusir, davant

A CA'L CONFITER

—Quantes n'hi posarem, de yemes?

—Amb un parell n'hi hà prou. Són per a matar un gat.

séu tenia la taula del menjador amb cobridor posat i temptant-la amb una sucrera i una ampolla col·locats en l'extrem oposat del que ella estava.

La mona va començar a estirar la tela, i ampolla i sucrera s'acostaven, s'acostaven... Tot caigué, al fi, sa mestressa hi corregué i va trobar-se a la *Juanita* arrupida en un recó, mullada de rom i menjant sucre.

Però les ha pagades totes; la tragueren al carrer a peu, estirant-la amb la cadena, i un goç, mal educat, s'hi acostà i li mossegà la cua.

M.

En Clavé perilla

El regidor Muntanyola, que és molt amic de l'estètica, vol adobar el monument d'en Clavé, perquè (ara se'n adona?) li sembla que la figura de l'immortal músic no correspon a lo demés.

La seva idea és deixar l'estatua, però canviar la socolada. Ens permet dir-hi la nostra?

La nostra idea és igual, però totalment a l'inversa: deixar estar la socolada i canviar la figura; posar-hi una figureta gentil i esprimatxada...

La de l'hèroe del darrer Carnaval, per exemple!

*
**

Ja era hora de que un regidor—justament el senyor Muntanyola—condemnés, per massa petit, el pedestal de l'estatua del gran Clavé.

I què hi diuen els choristes de l'«Euterpe?»:

«—Hala!... hala!... hala!...
—Tots a l'hora i alcem, amunt, l'estatua!
—Enlaire!
—A terra
va el pedestal!... i un altre!
—Que'l d'ara
és de mona de Pasqua...
—Siguem-hi tots... oh, issa!
—De bronze
i amunt, amunt, l'estatua!
—Enlaire!
—Enlaire, enlaire và!
—Oh!... i... up!... Ara và!!
Ara!... Ara!... Ara!!!...»

(Musica d'Els Pescadors).

Del jardí dels humoristes

PRÀCTIQUES DE CONJUGACIÓ

Un alemany, panxut i ros, s'estava bevent cervesa i llegint el *Simplicissimus* en la terrassa de can «Gambri-nus», a la plaça de Catalunya. Un veí de taula se li acosta i, donant-li un copet a l'espatlla, li diu:

—Oi que farà el favor de deixar-me aquest periòdic, quan vosté l'haurà llegit?

L'alemany, tot serio:

—Quan jo l'hauré llegit, quan tu l'hauràs llegit, quan ell l'haurà llegit, quan nosaltres l'haurem llegit, quan vosaltres l'haureu llegit, quan ells l'hauràn llegit.

Tot estranyat, el veí de taula li replica:

—Home, perdoni... Jo li preguntava...

L'alemany, interrompent-lo:

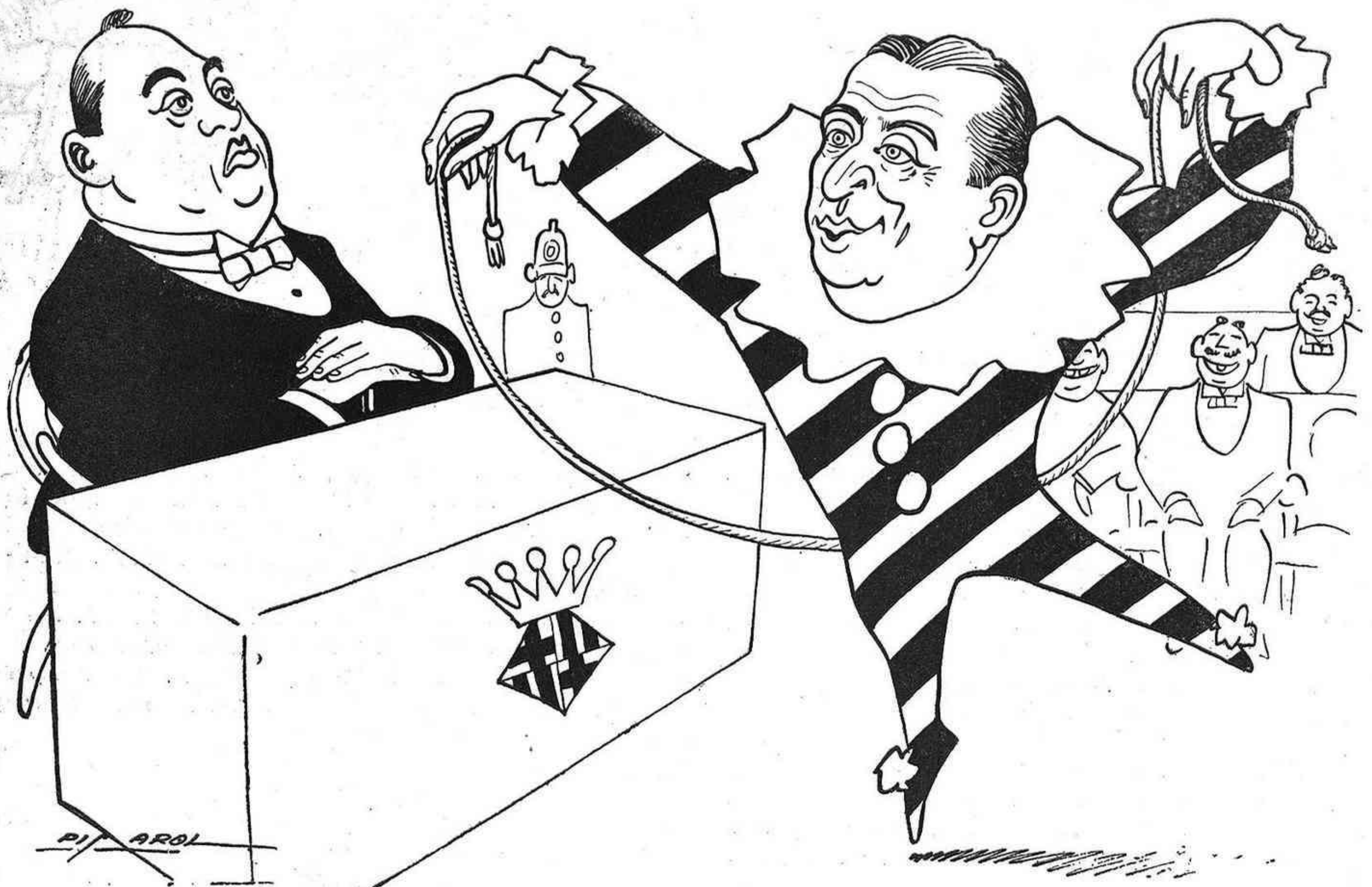
—Jo li preguntava, tu li preguntaves, ell li pregunta-va, nosaltres li preguntavem, vosaltres li preguntaveu, ells li preguntaven.

—Be, vaja, vosté té ganes de passejar-se al pròxim.

—Jo tinc ganes de passejar-me al pròxim, tu tens ganes de passejar-te al pròxim, ell te ganes de passejar-se al pròxim...

El català, creient-se burlat ignominiosament, no's pogué aguantar més i es tirà damunt del alemany amb intencions d'escanyar-lo.

Aleshores va sortir en «Gambrinus» que, com és natural, sab una mica l'idioma del Kaiser, i, després de breus paraules amb els dos contendents quedà la cosa aclarida.

L'IMPETORBABLE

—Ja pots fer la mona, Andreu!
Quan en Pich és «presidencia»
en Pich no riu ni per Déu.

dia arribava l'una; desde la *taquilla* del «Principal» a les Dreçanes, l'altra. Formant-les gent de tots els sexes, de tots els estaments, de tots els oficis. Allí, homes amb barbes com un Sant Pau; allí, dependents que feien centinella per comptes de l'amo, i aprendents que vagaven per comprar l'entrada del burgès; allí, *cocottes* de preu i artistes de l'«Eden» i de la «Peña», militars i paisans; allí, aquell poca-vergonya del carrer de Migdia, anomenat la... no sé com. Demanin!... Fins capellans disfregats! I si no hi havia el Governador, és perquè'l «Gallito» li va regalar una barrera després de dinar amb ell a can Junoy.

Però aquest últim sí, que hi era. No's movia del lloc en tot el matí, i dei-

seria un fenomen amb cua...

L'ESPECTACLE EDIFICANT

Ja era d'esperar que'l «fenòmeno»...

L'alemany havia vingut a Barcelona per a aprendre el català, i el professor que tenia li havia recomanat, sobre tot, la conjugació dels verbs en véu alta. I ell aprofitava totes les ocasions de sentir un verb per a conjuguar-lo.

Donada aquesta satisfacció, el veí de taula, que ademés de català era un ferm catalanista, va exclamar, saludant a l'estranger amb un amable somriís d'excusa:

—Dispensi... Jo ignorava...

L'alemany, tot serio, tot ros i tot panxut:

—Jo ignorava, tu ignoraves, ell ignorava...

A. DEL F.

La cua

Està vist que quan els «Bombita» i «Machaco» se la *cortan*, Barcelona—avui no mai prou alabada—se la deixa.

Era lo que li faltava a la «pubilla», rapada a pèl i a repel per ajuntaments, inspectors i gent de l'Hisenda: una cua de torero.

I que se l'ha deixada llarga!... Millor, se les ha deixades, perquè amb una no'n tenia prou; han hagut d'ésser dues. Des del Pla de les Comedies al carrer d'en Guar-

xava passar als que anaven més depressa, i ell tornava al cap-de-vall. Mentres tant conqueria admiradors per als séus quefes, dient:

—Vostès ja saben com estimo jo a don Melquiades Álvarez i l'apreci que tinc per Don Alfons XIII, qui m'honra amb sa reial amistat; doncs això és res per lo que sento per aquests «Gallo». Això és carinyo; és amor!

Però, ah!, com frueixo veient que no soc tot sol! Mirin, mirin quina cua!...

I això que no més ha vingut en Pepet, que si arriba a comparèixer en Rafel, així com som al carrer d'en Guardia ja hauríem donat la volta pel Paral·lel, i passant per davant de la Duana ens hauríem trobat amb els correli-gionaris que comencen per baix.

Ja vindrà, ja, de totes maneres.

El «Machaco» de l'«Alcázar» va anar-hi desseguida de plegar, i va haver de contentar-se amb un lloc tocant al «Crédit».

En Franquesa, del «Principal», hi col·locava els dependents, i després llogava el número. Li va donar més que vendre *butacas*.

Res, un fenomen.

Ara, lo únic de desitjar és que Barcelona faci diners i que se la corte aviat.

FLAI

GLOSARI

LA SÈU DE PALMA I EN GAUDÍ

Ben poques catedrals hi hà an el món tan grandioses, tan belles i tan perfectes com la Sèu de Palma de Mallorca.

Com hem dit en un altre indret, poques Sèus deuen existir que donguin idea d'estar fetes d'un cop de martell,

macisa la de dalt, ondulada i vibrant la de l'aigua. Doncs bé, aquesta catedral, tant respectada pel sol, sembla que no ho siga tant pels homes. Primerament, en el segle passat, li varen encastar una fatxada de les que'n podríem dir neo-gòtiques, que Déu perdoni a aquell que va fer-la, i avui dia el mestre Gaudí l'està... retocant d'una manera, que Déu ens perdoni a nosaltres si ens errem, però que no'ns agrada.

En Gaudí és un arquitecte genial; té moltíssim talent, i més que res és personalíssim; però aquesta personalitat tenim por que, així com per crear un gran temple original com és la Sagrada Família, pot servir-li per fer obra d'art, siga un destorb per... retocar aquesta bella Sèu de Palma. Tenim por d'ell perquè, així com no creiem que a una obra mestra de pintura s'hi tinguin d'afegir figures i canviar la composició, ni fer-hi retocs ni gradatures, tampoc s'hauria de fer en un temple de la bellesa del de Palma; tan harmònic, tan modelat, tan fet de la mateixa pedra. Tenim por que, si d'esmenar un quadre en diem profanació, no ho tinguem de dir també d'aqueixa Sèu; tenim por que no hi guanyin res ni els devots de l'art ni els devots del temple, i voldríem fer unes preguntes:

Fins a quin punt un arquitecte, per eminent que siga i genial, té dret de retocar l'obra d'un altre, de fer el traspals que ha fet en Gaudí an aquesta obra magnífica, com és la catedral de Palma?... Amb quin dret ha pogut tallar les esbeltíssimes columnes, com immensos troncs de palmera, posant-hi aquells lligams de ferro, que per ben forjats que siguin els vénen a fer de lliga-cames?... Amb quin dret ha pogut clavar al damunt d'una porta de mar lo que havia estat altar major, com qui clava una tribuna, que ni per tribuna pot servir perquè no hi hà escala per pujar-hi? Amb quin dret ha pogut afegir aquelles altres dugues tribunes que tenen quelcom de tramvia i de tancat d'odalisques, penjades en un entresol?... Amb quin dret pot penjar unes llan-

com aquesta; d'un sol moment de creació; d'un sol bloc, com la Sèu de Palma.

L'artista que la va crear es devia inspirar en els penyals que s'alcen an aquestes costes i va volguer fer un gran penyal místic, que fes pensar en la fortalesa de la seva religió; un palau mages-tuós que tingués quelcom de temple i de castell, i que fos la casa d'un Déu conqueridor de aquestes illes. No sembla que l'hagués construïda; sembla que fos un muntícol de pedra i l'hagués anat cisellant, deixant an el bloc cresteries, i finestrals, i sports, com qui esculpeix una estatua, i l'hagués deixada an aquell cim perquè'l sol la vingués a besar totes les hores del jorn i l'omplís de roentors, i l'encengués com una flama cada vespre, al baixar a la posta, i que no'n tingués prou de fer-ne una, que l'hagués creada prop del mar perquè n'emmirallés una altra, ferma i

però mai podíem suposar que la portés tan llarga

ties que, per molt hermoses que siguin, sembla que siguin interines per unes fires i festes?... I el fantasiar el chor amb coloraines que semblen somnis de futuristes?... I el pintar esgrafiats a la pedra, estil Parc Güell o càn Milà?... I el convertir una Sèu en Museu?... I, per fi, amb quin dret pot treure de la patina de les pedres la primitiva majestat, la devoció i el recolliment, per fer-ne una exposició de fragments certament bellíssims, però, fet i fet, una exposició?

Tot això són preguntes que fem an els que són aimants de lo antic; an els que creguin que les grans obres no s'haurien de retocar, i sobre tot als palmesans.

Què'n deuen pensar, els palmesans, de l'adob de la seva Sèu? Seria cosa de sapiguer-ho.

XARAU

Teló enlaire

PRINCIPAL.— Un artista indi, Mr. Big. Crow, acaba d'obtenir una excel·lent acceptació. Canta unes boniques cançons de la seva terra, amb un art i un gust exquisits. Es un número original que'ls intel·ligents apreciaràn degudament.

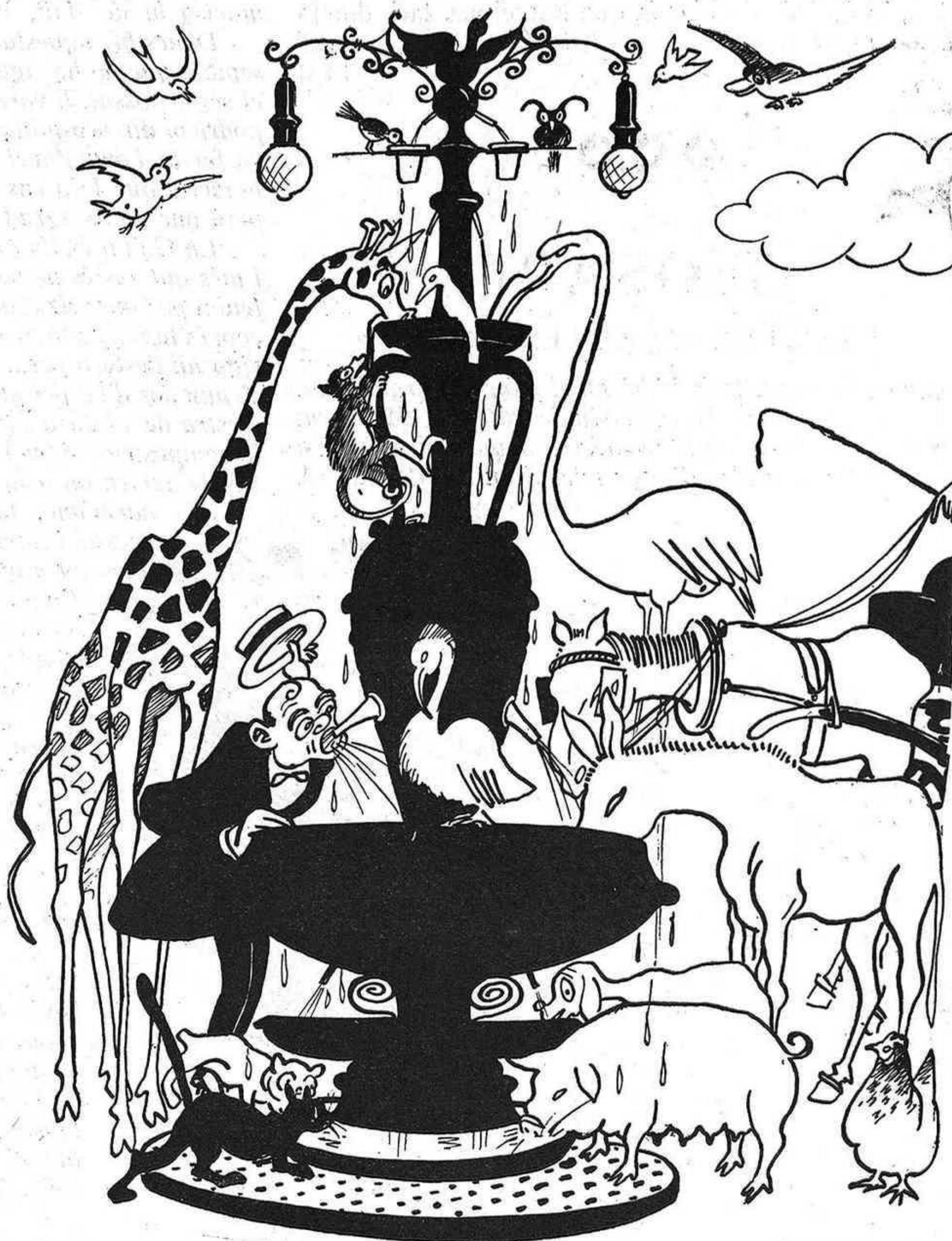
—Ha sigut també aplaudida, darrerament, una joguina en un acte, *Los macarrones*, del celebrat humorista Pau Parellada; distingint-s'hi la senyora Marco i els senyors Santpere, Zenón i Capdevila.

—Dimecres degué estrenar-se *El pobre de don Benito*, comedia en tres actes, de F. Fontes. Ja'n parlarem la setmana entrant.

LICEO.—Un altre èxit americà, que ha fracassat a Barcelona, *Il Diavolo a quattro*, opereta en tres actes del mestre Gilbert, autor de *La Casta Susana*.

No comprenem com els directors de la companyia Caramba, que tants excel·lents elements tenen a les mans, s'entretenen posant en escena operetes com l'estrenada dissabte, que no tenen valor artístic de cap mena. Ens agradaria en canvi, veure interpretades per aquesta companyia, *Geisha*, els mateixos *Kuakeros*, que tan èxit han tingut a «Novetats», i tantes i tantes altres que estan molt per damunt de lo estrenat fins avui.

Els artistes que interpretaren *Il Diavolo a quattro*, feren esforços sobrehumans per a salvar l'obra; la Srta. Cenami, artista que té ja les simpaties de tot el públic del «Liceo», la Csil·lag, quin posat ingenuu i candorós fa que'ns pensem a voltes que's troba en escena una noieta de quinze anys, la Sra. del Lago, graciosíssima, els Orlandi Micheluzzi, Pasquini, en fi, tots, feren tot lo que a les seves mans i peus (puig els artistes de la Caramba tots són ballarins) estava, per a que l'obra agradés; però, no hi hagué remei.

Projecte de font pública per a contentar a la «Societat Protectora d'Animals»

— Per a dimecres estava anunciada l'estrena de *Malbruk*, fantasia en tres actes d'en Leon Cavallo, de la qual esperem poguer-ne parlar millor, que de les fins avui estrenades.

TIVOLI.—Hi hà bastanta espectació per a conèixer aqueix *Larvi*, rei de la magia, que debutarà el dia 24.

Se sab que's tracta d'un artista català, il·lusionista de fama mundial, però desconegut, fins ara, a Barcelona. També's diu que presenta el seu treball d'una manera artística i esplèndida.

NOVEDADES.—*El Pretendiente*, lletra de Miquel Echeagaray i musica del mestre Amadeu Vives, ha triomfat principalment gracies a la partitura, que és elegant i sobria com tot lo de l'aplaudit compositor català. L'obra consta d'un acte, dividit en cinc quadros d'excel·lent visualitat. Essent, el llibre, d'un literat de punta com don Miquel, ja és de suposar que literariament no pot resultar cap cosa insoportable; s'escolta amb gust el diàleg, i fins en la trama no deixa d'haver-hi quelcom enguinyós que recorda els bons temps de l'autor. Però cal repetir que tota la victoria es deu a la musica, de la qual, el públic, obligà a repetir-ne varis números, els més fàcils i aixerits.

L'interpretació, bona, i la presentació, excel·lent.

— Continúen en estudi *Maruixa* i *Don Gil de las calzas verdes*. I molt aviat, gran funció, benefici d'en Pepe Bergés.

NUEVO.—La darrera estrena, *Vacaciones conyugales*, és un aixerit vaudevill que interessa per les còmiques incidències del seu argument atrabiliari. Afegeixiu a tot això, un diàleg empedrat materialment de xistos i una alegre musiqueta que hi ha engiponat el mestre Montserrat, i els donarà per resultat una hora ben aprofitada per a tots aquells que pateixin neurastenia o pels que tinguin por d'encomanar-se-la.

Demà, dissabte, estrena, *Els nirvis d'una casada*, gran vaudevill d'èxit extraordinari a París.

ESPAÑOL.—*La carroça del Sant Sagrament*, estrenada dissabte passat en aquest popular teatre, obtingué un bon èxit, a jutjar pels sincers aplaudiments de la cassola.

Se tracta de un quadret, segle XVIII, amb el qual, en Prósper Merimée, que era un gran literat i un finíssim observador, intenta satiritzar la política espanyola d'una època que, per desgracia, s'ha vingut eternitzant.

L'obreta resulta teatral i artística, i respecte a la traducció no hi hà res que dir.

— Dimarts d'aquesta setmana degué tenir lloc l'estrena del drama *La dolça Agnès*, primera part de la tetralogia, *La crueltat*, original d'en Puig i Ferrer.

Esperem poguer donar compte, en el número pròxim, de aqueixa important estrena, que sens dubte haurà sigut un aconeteixement.

AUDITORIUM.—S'està organitzant una serie de funcions batejada amb el nom de «Cicle Històric del Teatre Català» i que's donaràn a les tardes dels diumenges.

La magnífica idea és de la revista *El Teatre Català* i es portarà o no's portarà a cap, segons l'entusiasme del públic al respondre a la crida. La primera sessió que, probablement, tindrà lloc el dia 29, constarà d'una conferencia i cinc obres, corresponents a la primera etapa del segle passat: dos sainets d'en Josep Robreno, dos d'en Renart i Arús i una gatada d'en Serafi Pitarra.

Seguiràn a aquesta sessió, altres no menys interessants, que anirem exposant quan el projecte passi a vies de realització.

No dubtem de l'èxit del cicle.

I ara es veurà si el genuí teatre de la nostra terra compta amb molts o amb pocs admiradors, a Barcelona.

PALAU DE LA MUSICA CATALANA.—El concert que l'«Orfeo Català» va donar dissabte passat en obsequi als seus socis protectors, sigué un concert molt missaire; però, no obstant, ens va agradar molt.

Realment, l'«Orfeo Català», sinó fos l'endimoniada manera de dirigir que té'l seu mestre, en Millet, cada dia més engegat en fer salts, pegar estocades, descriure corbes inversemblables amb la batuta, acompanyades d'arronsaments de cos i crispacions digitals, fóra de lo més seriós que hi hà en el món.

Llàstima que tots aquells orfeonistes i els papàs de totes aquelles damiseles i nois degueren votar la candidatura de la «Lliga». Mes cal perdonar-los, perque interpretaren a Bach molt bellament.

De les diferents peces, que integren el programa d'aqueix concert, cal remarcar, com a cosa bona, *Sota de l'om*, d'en Morera; *El dimoni escuat*, d'en Sancho Marraco, i els *Goigs a la Verge de Nuria*, d'en Llongueras, massa llargs i massa difícils, emperò, per als pobres feligresos que no sàpiguen de solfa.

El chor a quatre vèus mixtes, d'en Gibert, titulat *Fè i dubte*, és de factura clàssica i produeix molt bon efecte. La tercera part del concert, on hi figuraven obres de Carissimi i Bach, fou naturalment millor que les anteriors. En aquesta part, la senyoreta Fornells—que ja havia fet de solista anteriorment—cantà, amagada en la galeria, una mena de *cante jondo* religiós, d'un gran efecte

Projecte de taula de florista per a acontentar an en Falqués

Tingué que repetir-lo i nosaltres, pobres escèptics, l'hauríem estat oint tota la santa nit, tant bé perfilava les notes i tanta emoció hi posava. No'ns sabria pas greu de morir-nos al sò d'aquell *Cant a la Verge*, cantat per la senyoreta Fornells en el pis de sobre la nostra cambra.

NOTES DEPORTIVES

Diumenge a la tarde, el «Barcelona F. C.» se les va heure amb el «Centre de Sports» de Sabadell. Començà el partit amb gran retràs, car els jugadors, o no hi eren tots, o tenien mandra de vestir-se de fut-bolers. Quan aquests hagueren eixit al camp, mancà el xiulet del jutge, i, quan se tingué el xiulet, no's trobava qui el volgués tocar. Per fi, en Greenwell, ben pregadet, es deixà convèncer.

El partit no fou pas d'allò que se'n diu un bon partit. El «Barcelona» jogava amb mals aires, tenia una diada d'aquelles d'apatia, causa de més d'un disgust.

Sort que'ls sabadellencs, tan furiosos com esbogerrats no trobaven l'embocadura. El «Barcelona», malgrat la mandra, als vuit minuts ja havia entrat un tanto, degut a una centrada d'en Peris i a una excel·lent cossa d'en Mallorquí. Després n'entrà una altra en Bau, perquè ningú li feia nosa. Aqueix xicot ens resulta un poc angelical.

En la segona part tampoc, la tàctica dels barcelonins, em semblà gaire admirable. Feren tres tantos més, un d'ells degut a una *corner*, que entrà l'Alcàntara amb el tupí, i els altres dos no podem especificar els autors, perquè hi havia una troca de cames, davant la porta sabadellenca, que ni el diable ho entenía.

En el públic hi havia mig Sabadell, que cridava sempre: «Apa, Llonch; apa, *Yanqueel!*», sense que'ls tals se donguessin per entesos.

Quan acabà el partit, que malgrat la bona voluntat dels onze sabadellencs fou una derrota per ells, els seus paisans llençaren una maledicció al déu de les batalles, exclamant, menaçadors: «Que vinguin a Sabadell!», i, al dir això, miraven fit i cloïen els punys, donant a entendre que, si els nostres hi anaven, no'n quedaria un per a contar-ho.

En Greenwell, perquè no poguessin dir que era parcial, castigava als seus i fins l'Amecha no's lliurà de la seva justícia. Serveixi aquesta aclaració per a refutar a un repòrter sportiu d'un diari serio que, o té pa a l'ull o la porta votada al simpàtic anglès.

Segons veig per oposicions que estàn a punt de convocar-se, a la Banda Municipal hi hà vacant una plaça de «trompa de primera».

No cal, me sembla, treure-la a oposicions.

Un trompa de primera?

Pot-ser el regidor Bofill ne coneix algun...

M'acaben de dir que al «Ateneu Obrer del Districte II» s'hi representarà, diumenge a la nit, el famós drama *Lázaro el mudo*, traduït al català.

«Llàtzer, el mut!»

Quina llàstima que'l pobre espectador no sigui *sord*, perquè amb lo *cega* que demostra ésser la Direcció d'aquell casal tan catalanista (?), resultaria un bon tercet d'esguerrats.

I podrien ensajar una «murga gaditana», que pot-ser divertiria més a la parroquia.

Al teatre del Tívoli s'hi celebren *baralles de galls* en tota regla.

Es veu que si...

Es veu que, des del triomf regionalista, Barcelona se'ns va europeitzant.

En Pich ha promès als guardies municipals la meitat del import de les multes que imposin als automobilistes que corrin amb excessiva velocitat pels nostres carrers.

Il·lustres *Sánchez*, permeteu-me que us felicití.

Si ara no us feu rics, ni mai.

A conseqüència d'un recent pacte entre obrers i patrons carboners, des del dia 15 del present mes, queda suprimit el repartiment de carbó a domicili, els diumenges.

Quedem enterats.

De manera que, a les vuit del vespre del dissapte...

...se acabó el carbón!

Ha mort a una edat bastant avançada la coneguda actriu castellana donya María Alvarez Tubau.

Havia sigut molt volguda del públic barceloní, havent treballat aquí llargues temporades en companyia del seu espòs Ceferí Palencia.

La seva especialitat era l'alta comedia i, en algunes obres d'aquest genre, com *La Corte de Napoleón*, havia encarnat personatges d'un relleu psicològic extraordinari.

Retirada feia alguns anys de l'escena, enyorant l'activa tasca diària, la celebrada comedianta no's cuidava ara sinó de la seva càtedra en el Conservatori de Madrid.

Descansi en pau la reputada actriu.

El govern de Turquia ha acordat suprimir el consolat que tenia a Barcelona.

Realment, no hi feia cap falta.

Perque, de turcs, per aquí no'n corren gaires.

I amb les *turques* no hi volem sapiguer res.

S'ha tornat a reunir la comissió de la Reforma.

Acord?

Cap.

Únicament s'ha posat en *clar* que lo dels túnels continúa tan *fosc* com abans.

El republicà Joan Pich
al rei grans mercès envia.

Prò no ho fa com a *guerrero*...
ho fa com a electricista!

EL FLAMENQUISME

—Aquí eztoy yo, y aquí no jay maz amo ni maz Dió que yo...
y boca abajo la política!

En direcció a la Comneria anava, l'altra tarde, en automòbil, una parella d'enamorats; ella, una senyora casada, molt elegant i molt guapa; ell, un jove solter, simpàtic i discret.

Agotat el repertori de dolces expansions, que fan la delícia d'aqueixes escapatories galants, varen adonar-se que havien fet molt camí.

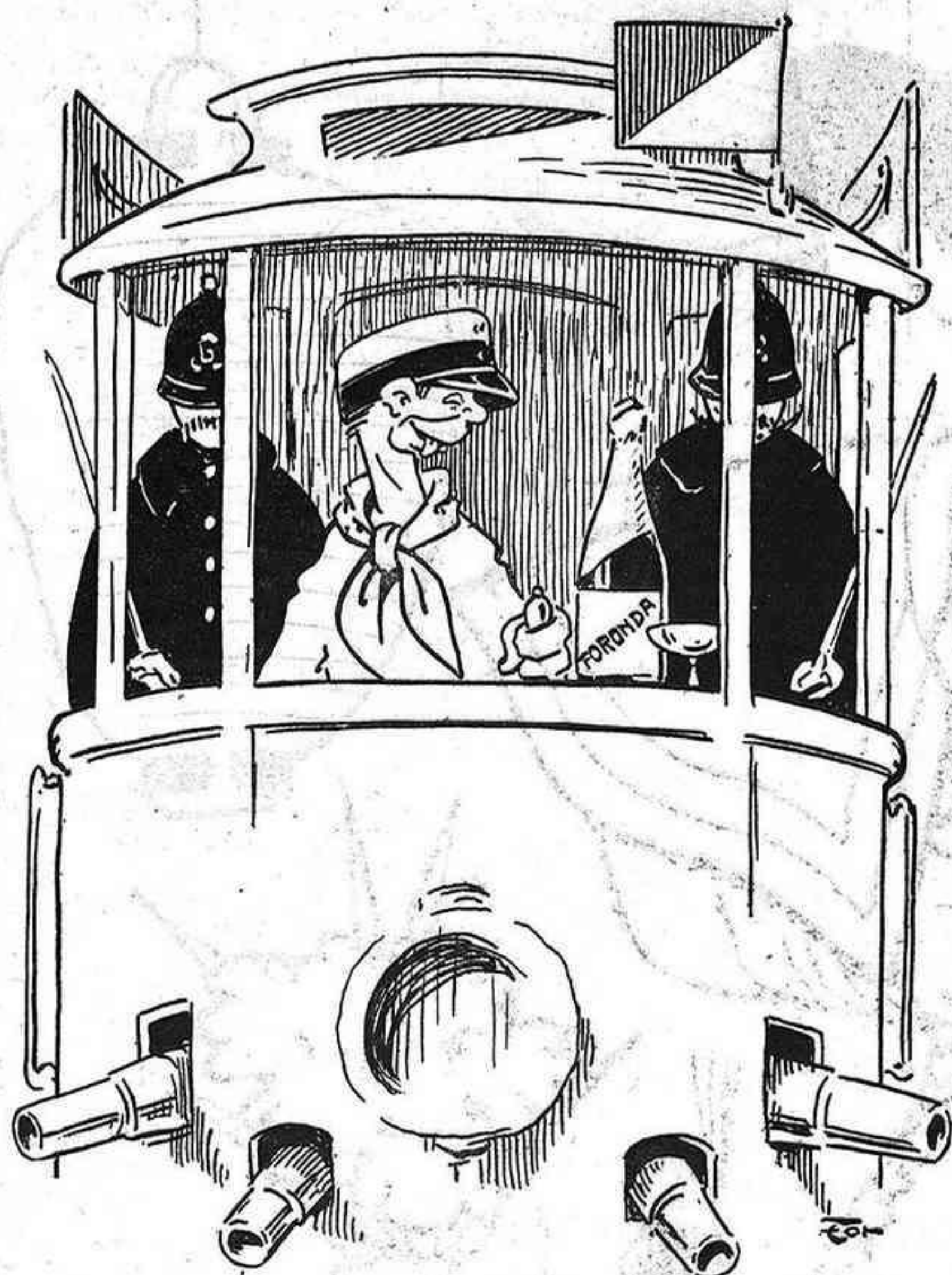
—Encara no hi som?—exclamà ell.—Digues que és molt lluny, això!

—Oh, espera't!—respongué ella.—Ara ve el kilòmetre més llarg.

Un representant d'Iviça visità al nostre batlle per a manifestar-li la seva estranyesa pel fet d'haver-se extraviat una instància presentada a primers de janer, demanant una subvenció per al monument als corsaris, que projecten aixecar en aquella illa. Els ivicencs s'estranyen de poca cosa.

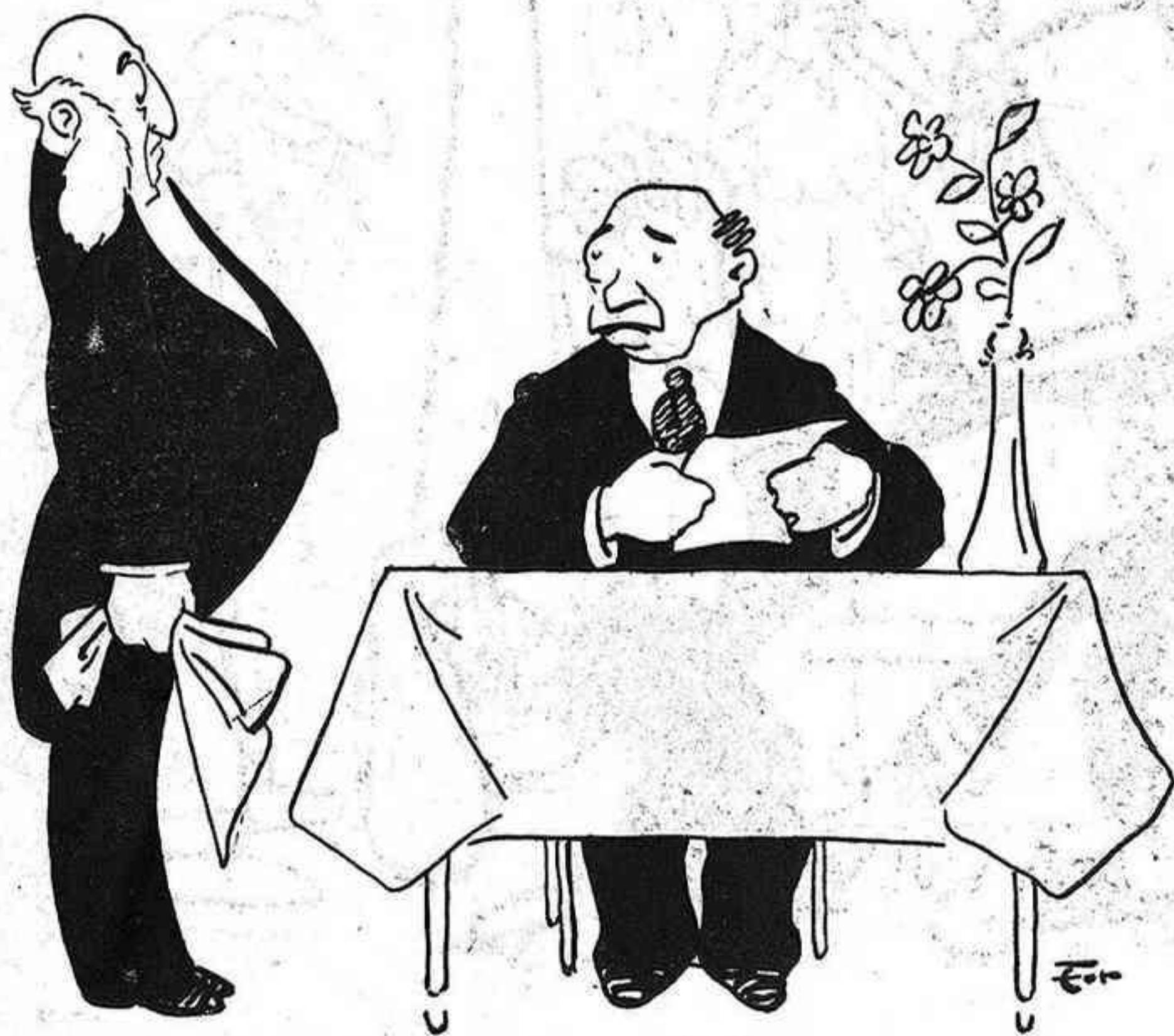
—Corsaris!... corsaris!... —diria algun empleat subaltern— On s'és vist atreviment semblant, demanar diners per a monumentalitzar tal mena de gent. Demà en demanaràn pels lladres!

I l'honrat oficinista haurà agafat l'instància i, en un rapte d'indignació, l'haurà llençada a la bassa.

TOTS ESQUIROLS

—Tornem-hi que no ha estat res!

DIVENDRES

—Me portareu un bon bistec
—Amb patates?
—Amb unes quantes espines de peix que m'haig d'emportar a casa per a ensenyar a la dona.

Deuen estar-me tan tips dels corsaris de mar i terra, en aquelles oficines!

Anècdota teatral.
En un teatret del Poble Nou s'hi representava el popular drama zorrillesc, *Don Juan Tenorio*,

A l'arribar el final de l'acte del convent, l'actor que feia de «Don Juan», que era molt petitó i molt escanyolit, intentava inútilment carregar-se a coll a «Doña Inès», una xicoteta grassa i alta com una torra.

Fins que un del públic, al veure els esforços del galàn, va cridar:

—Això rai, home!... Fes dos viatges!

Diríeu, talment, que'ls d'*El Diluvio* i els d'*El Progreso* s'han tornat safreiteres. S'han tret els drapets al sol i ja no queda adjectiu prou sosa-càustica per a netejar la roba.

Com la passarem aquesta bugada?

Hi hà qui diu que *elèctricament*.

Senyor batlle, tu que tens,
en l'Electre-Exposició
vara alta, què't sembla això?
Parle'ns de... *procediments!*

I de l'abaratiment de la carn, què?

Tots bons, per ara, gracies.

Es pensen ser-ne tant, de vius, els que trafiquen amb carns mortes, que han visitat al senyor Alcalde, i li han dit:

—Que unifiqui l'Ajuntament les marques i abaratim la carn. Ara vegin! Compra moltó que't donarem ovella!...

Bernat, Bernat,
endevina *què t'ha tocat!*

Tornant al mateix assumpte, bo és creure que'l senyor Pich, com a iniciador de la rebaixa de preu, vetllarà, no pels desaprensus abasteixedors, sinò per a la classe més mancada d'aliment i de butxaca, que viuen sota terrat.

I si s'aporta així
d'en Pich bé podrem dî
que ha dat a la qüestió
tres pics i repicó!

Amb motiu del *bis d'Ifigenia a Taurida*, sembla que entre la gent de teatre hi havia certa espectació de si en Claramunt —que va fer un Orestes amb tota la barba, amb tot i que'l personatge no'n porta—refermaria l'èxit obtingut.

Nosaltres que coneixem
lo que val en Claramunt,
naturalíssim trobem
que es molt CLAR que vagi AMUNT.

Cavallers: Blas: De les dues, pot-ser se'n aprofiti una.—S. B i S.: No li asseguro. Entra en cartera, perquè, en tot cas, me sembla més propia per a l'Almanac.—Armengol Agramunt: No'm serveixen.—J. B. i T.: Pot-ser vagi, una mica arregladet. Aleix Volelfil, Crispín i Crospis: Moltes gracies per la remesa.—J. B. T.: Ho sento per vostè i per la nena, però aquelles poesies no estaven prou conforme. Dels dos epigrames que avui m'envia, se'n aprofitarà un.—Antoni Soler (Reus): Realment, el seu dibuix és massa «modesto».—N. A. i M.: Els versos de la xarada no són tals versos. I la mudança peca del mateix defecte.—V. Rafart Marí: La tarjeta no està mal; lo altre, tot i estant bé, no'ns aprofita.—Joan Costa: Veurem, veurem...—Pere Queraltó: Lo mateix li dic; i sento la derrota del seu parent.—R. Campins Serra: Poc o molt, un dia o altre.—Joan Rocabert: No hi hà de què.

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

OBRA NUEVA

CERVANTINAS DEL QUIJOTE

COMENTARIOS por D. Tomás Bazán Monterde

Un tomo

Ptas. 2'50

NOVEDAD

**La vida en el
Planeta Marte**

por José Comas Solá

Un tomo 8.º

UNA peseta

**DICCIONARI
CATALÀ - CASTELLÀ
&
CASTELLÀ - CATALÀ**

COMPOST EN PRESENCIA DELS DICCIONARIS PUBLICATS FINS AL DIA I DE LES PRINCIPALS OBRES LITERARIES I FILOLÒGIQUES CATALANES, ESPECIALMENT LES D'EN POMPEU FABRA, I ENRIQUIT AMB ALGUNS MILERS DE MOTS QUE ENCARA NO S'HAVIEN CATALOGAT,

PER

A. ROVIRA I VIRGILI

UN TOMO D'UNES 900 PLANES, IMPRÉS SOBRE UN PAPER FINISSIM I INTRASPARENT, RELIGAT AMB PEGAMOÏD

900 planes, 2 centímetres de gruix!!

PTES. 10

BIBLIOTECA CIENTÍFICO-FILOSÓFICA

Obra nueva

CH. WAGNER

LO QUE SIEMPRE HARÁ FALTA

POR LA LEY A LA LIBERTAD

Traducción de Domingo Vega

Un tomo

Ptas. 3

DR. G. M. CASSOLA

La salud del obrero

Un tomo

Una peseta

L. CRESCENTINI

EL AEROPLANO

Un tomo

UNA peseta

OBRES PRÓXIMES A PUBLICARSE

D'en SANTIAGO RUSIÑOL:

EL CATALÀ DE "LA MANCHA"

NOVELA

JARDINS D'ESPANYA

EDICIÓ ECONÓMICA

D'en JOSEP BURGAS:

FLOR DE PICARDIA

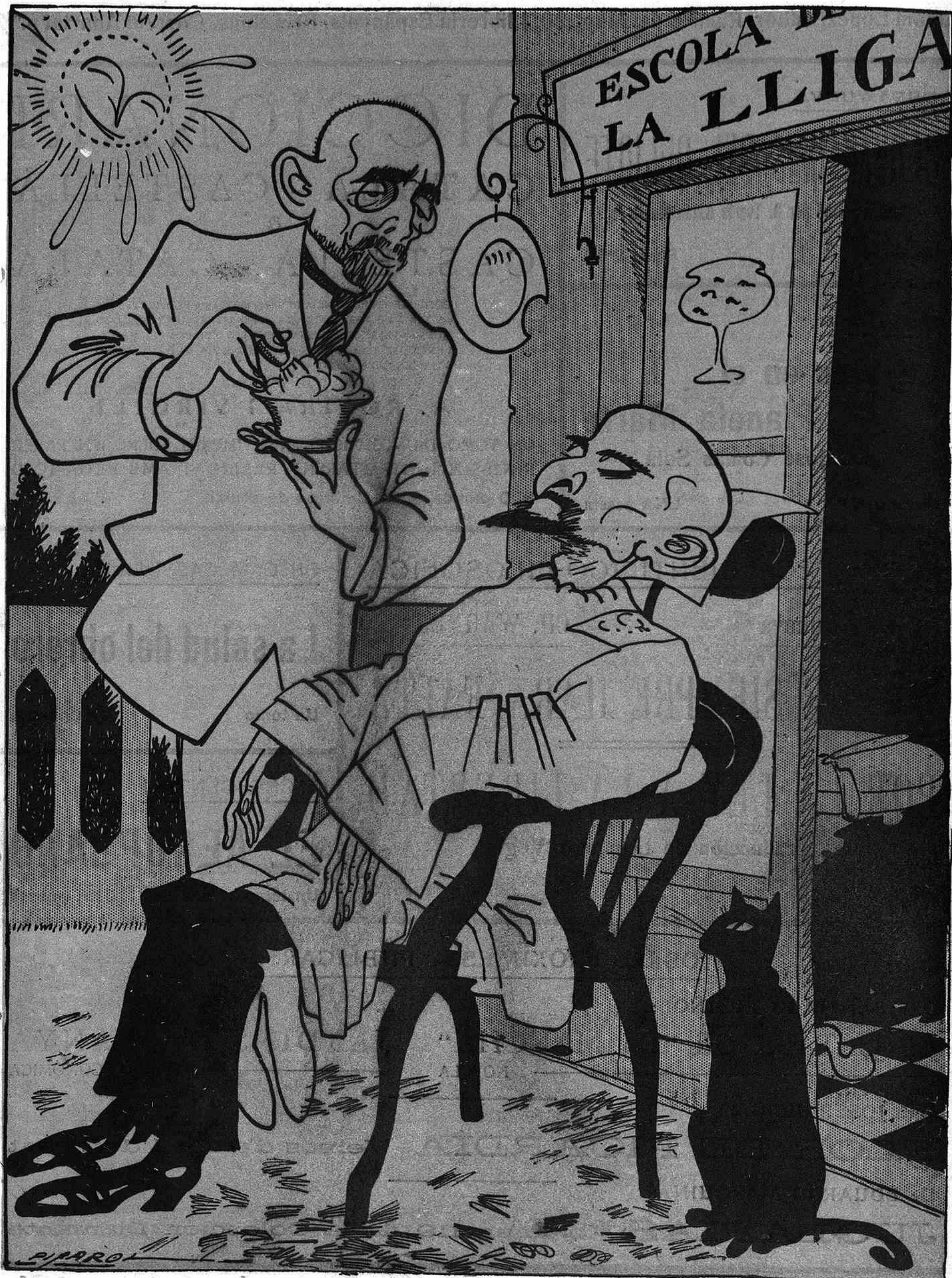
Versos d'amor i de pecat

De EDUARDO MARQUINA:

JUGLARÍAS

Volumen 119 de la Colección Diamante

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebirà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, además, un ral pera certificar. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

L'ENSABONADA DEL «BARBERILLO»

En Cambó.—Demà m'afeitaràs.

En Grañé.—No, home, no, ara mateix. Feina feta no té destorb.